

HÁY JÁNOS

Dzsigerdilen*

A SZÍV GYÖNYÖRŰSÉGE

Abban a faluban születtem, ahol Szilveszter, az áruló lakott. Én alig voltam tízéves, neki már gyerekei voltak. Szilveszter a párkányi szandzsák bíróságára járt tanúskodni keresztény testvérei ellen, a törökbírák kedve szerint. Egy perügy során beleszeretett a nosztrai Boszorkánynőbe, akitől megkapta mindazon szerelmes öleléseket és becézgetéseket, melyeknek hiányát élte otthon. Am elérkezett a pillanat, amikor választania kellett, kiivel teljenek napjai a jövőben. És választásra jutni nem volt képes. Olyannyira szerette volna ezt is és azt is mondani, hogy az erőfeszítés elrekesztette szavai folyását. Vagy tíz évet élt némán, hogy egy szó nem hagyta el az ajkát, mikor az úr végre megkönyörült rajta, s elszóltította földi világunkból. Én éppen akkor érkeztem meg hosszú vándorlásomból, melynek során a legékesebb gyémántot, a szív gyönyörűségét vágytam volna megszerezni, amelyet a törökök dzsigerdilennek neveznek, akkor értem újra szülőfalumba, mikor a harangok vad kongással verték ki földi világunk színteréről Szilveszter, az áruló lelkét.

Most, mielőtt a temetői forgatagnak hátat fordítanék, mielőtt Szilveszter föld alá süllyesztett tetemét végleg elhagyom, beszélnem kell azokról a napokról, míg én a gyémántot kerestem, azokról az eseményekről, melyek sorsomat egy lapra tették az árulóval. Mert közelebb áll egymáshoz egy boldogtalan vitéz, s egy boldogtalan töröknyaló bérmönc, mint egy boldog vitéz és egy boldogtalan. Mintha mind, ki boldogtalan, boldogtalan vitéz volna, ahogyan a halottak, halottak, s az élők élők.

Az itt következő események a török kipucolását követő hegyetlen éveket idézik, mikor el kellett szakadnom Annától, s a perzsa nő karmai közé keveredtem, mikor onnét is menekülnöm kellett, s elhagytam Budát.

Százévekkel ezelőtt Joachim de Floris fiorei apát hosszú éjszeleket töltött a kolostor könyvtárszobájában, s mindennemű számításokat folytatott arab és görög írások felhasználásával. A hosszú és végét nem látni munka heteken át tartott, s mikor az apát már olyan sovány volt, mint a besárgásodott könyvek lapjai, s a szeme szinte elvesztette fényét: megszületett az eredmény. Minden számítás azt igazolja – magyarázta Joachim a szerzeteseknek –, hogy világunk ideje, akár a szentség, három részre bomlik. Az évek első nagy csapata az Atya ideje, ekkor a szentkönyv első fele igazgatja a világot. A második szakas a Fiú ideje, ekkor a szentkönyv második fele igazgatja a világot, s a harmadik idő a Szentléleké, amikor feledve lesznek a könyvek, hiszen a szentség maga lesz a világ. Az első időt a Krisztus megjelenése ragasztja be, a másodikat az Antikrisztusé, s a harmadik boldog idő mindétiglen tart majd, vége sohase leszen.

Joachim minden időre negyvenkét nemzedéket számolt, s eszerint Krisztusunk születését követő 1260. évben lépett át az emberiség a Szentlélek korába, s mi magunk a 14. boldog nemzedék lennénk, ha csak nem tekintjük az elmúlt tizenhárom nemzedéket az Antikrisztus idejének, amikor az oszmántörök hordák uralták a keresztény világot. Ez esetben pedig mi lennénk az első nemzedék, akinek élete maga a szentség.

* Részlet a regényből.

Mindezt akkor gondoltam, amikor már végére jártam minden munkáknak. Elmultak a kopogások, sercegések, amivel zajban tartottam az egész utcát, minden olyan házat, ahol senki nem törődött azzal, romosak-e vagy épek a falak. Lassan jött az este. Jártam a szépre rendezett szobákat, a belső öblökben hűvöset őriztek a kőfalak, de az ablakok közelében érződött a kinti nyármeleg. A levegő nem hűlt, csak szürke lett, aztán vaksötét, alig hallatszott lépés, kiáltás, lámpák szinte sehhol nem vertek fényt az estébe, csak a csillagok vonultak föl megszokott helyükre, mintha a szultán kincstárát lódította volna föl valaki az égbe, vagy az úr lováról hullatott volna le a díszes takaró, s a hold pedig ebben a szépmivű hímzésben a legnagyobbnak és a legfényesebbnek látszott, mintha királya volna a többi aprónak. Talán ez volt a Sztambuli kincsház legféltettebb ékessége, az a hatalmas gyémánt, amit a törökök csak úgy hívtak: a szív gyönyörűsége. S most, hogy e hitetlen hatalomnak bevégeztetett, felkerült az égre, hogy mindenki gyönyörködhesen benne, hogy mikor szívében fájdalmat érez, csak arrafelé tekintsen, s lessen bele az égöbölbe akár egy éjszakát is, s akkor majd a fájás csillapodásba fog, s később pedig megszűnik.

Gondoltam, most oly sokan nézzük azt a fényes labdát, s világát isszuk magunkba, de a fájások szűnni megsem akarnak, hanem csupaerővel hasogatnak tovább, egész testünkben érezzük már, nincs egy apró folt sem, ami mentesülne, a csontjaink, a beleink megveszekednek, a nemes szervek pokoltombolásba kezdenek, mert mennél tovább hagyjuk szemünket a gyémántkincsen, annál inkább vágyunk megölelni, magunk melléhez szorítani, magunk karjaiban tartani. Az éj közepén már mindahányan erősen nyúlunk bele az üres levegőbe, hátha valamelyik ügyesebb nyúlással elérhetnénk: de nem. Ujjnyit sem közelíthetünk hozzá, holott azt hittük, a miénk.

Hagytam aztán az ablakot magában, hadd falja a csillaghímzés fényeit, s én továbbléptem, befelé a hátsó szobába, ahol a kékarany töröktakaró alatt már ott feküdt Anna. A kinti hold csilingelt keveset az aranyszálakon, s valamennyit láttatott a fekvő arcából, kifliszerű sárga foltot, ami a szem és a száj között kanyarodott. Az ágy balsó felén feküdt, ott dombosodott a takaró, én a laposabb részeknél bújtam be, hogy miként a hullámok csákója, mellé borulhasson a testem. De mielőtt a két takaróhegyből egy takaróhegy lett volna, azt éreztem, amit a márványos tengerből kiszakadott vizek érezhettek: felocsantak a levegőbe, hogy kicsit csillogtassák hasukat a napnak fényében, de mire visszazúgtak volna rendes helyükre, bizony alattuk minden elfagyott, s a finom, puha ereszkedés helyett nagyot ütődtek a kemény, fényes felületen.

Olyan hideg volt ott, amilyen hideg a halott törökök nyála, ami kiloccsan a dermeteg arcra, amikor a csaták után kocsira hányják őket. El kell temetni a harcba vettek, ha nem is mélyen, legalább valamennyi kis földet rájuk kaparni, hogy mindenféle fertőzésük a földbe ázalogjon lefelé, s ne terjessen semmifajta ócska kórt az élve maradottak körében. Sokan vállalkoztak erre a feladatra, szekerekkel indultak neki a csataternek, és sorra emelgették fel a pusztultakat, megnézték zsebeiket, nyakukból letépdésték a talizmánokat, ujjairól lehúzták a gyűrűket, s aztán így megsza badítva evilági értékeiktől hányták fel őket a szekéroldalra. Mentek egykedvűen: zseb, nyak, ujj, lódítás föl, zseb, nyak ujj, lódítás föl. Néha hang hallatszott:

- Én még élni!

Válasz nem volt. Zseb, nyak, ujj, lódítás föl.

- Én még élni!

Zseb, nyak, ujj, lódítás föl.

- Én még élni!

- Majd meghalsz – mordult az egyik. Zseb nyak, ujj, lódítás föl.

Rám fröccsent a hideg nyál, ahogy a hold hideg fénye frecegett rá az égtakaróra, s a csillagok szeméből potyogni kezdtek a könnyek, kezeikkel dörzsölték arcukat, dörzsölték egészen reggelig, míg teljesen el nem maszatolódtak az égen. Talán ha idejük lett volna kisírni magukat, ha nem törli le őket a reggeli vándor az égről, talán arra is gondolnak, mi sorsot élhet meg a hold, talán eszükbe jön az a régidő, amikor mind ott sorakoztak előtte, s gyöngyös szavaikkal szerelemre lobbantották:

- Ó te arany szemű, csöppentsd fényedet arcomra! – kérte az egyik, s a hold megtette, amit kért. Aztán jött a következő:

- Ó, égyöngye, szeretgesd meg bőrömet! – kérte, s a hold ezt is megtette.

Jöttek aztán a bolygók, a csillagok, a csillagködök és felhők, s mind apró szeretetet kuncsorogtak a fényes gyémánttól. S mikor már mind ott volt, s a hold mindegyiknek teljesítette kérését, az eget ékköve minden szeretetet elveszített magából, mert látogatói csak vittek, s nem hoztak semmit, üres zsákkal érkeztek, s megtömött tarisznyákkal távoztak. Hűlni kezdett akkor a gyémánt bőre, hűlni kezdett a szíve és a vére, mindene már egészen áthidegült, mikor fázásában ekként szólt csillagjaihoz:

- Kedveseim, eresszettek ki karjaitokból, hogy olyan vidékre juthassak, ahol meleget vehetek magamhoz.

- Ó, gyémántgyöngy, nem élhetünk nélküled – válaszolták a csillagok.

- Ha nem eresztenek, jégre fagy a szívem, s a hideg megdermeszt benneteket is.

- Ó fényes gyöngy, majd mi tenyerünkkel melengetünk téged, karjainkkal tüzes ölünkbe szorítunk...

Akkor a hold keserves sírásba fogott, mert a meleg ölelés volt inkább hideg vasabroncs teste körül. Sírt napokon át, kisírta önmagát, pergette bele az égbe, s már majdnem semmivé fogyott, a földről alig látszott aprócska sarlónak, amikor a Keleti vándor, meglátva ezt a karcsú törekeny testet, szerelemre lobbant iránta. Megváltoztatta eddigi útját, hogy ölébe vehesse a szépséges égyöngyöt. A hold a melegségtől kigömbölyödött, mintha gyermekek volnának hasában, a nap pedig boldogan fektette fülét a kerek hasbőrré, hogy hallgassa gyermekei lubickolását. A boldog percek azonban nem sokáig tarthattak, mert bár a nap a leghatalmasabb az eget boltjában, mégis hónaponta csak egyszer látogathatta meg szerelmét. Az egyedül maradt hold pedig a fájdalomtól elveszítette gyermekeit, s megint olyan sovány lett, mint mikor a nap először látta.

Sokezer éven át háltak együtt abban a hitben, hogy most majd gyermekeik megmaradnak. De a fájdalom minden alkalommal kikaparta a magzatokat a hold hasából. Később aztán fájás lett a találkozás, és fájás lett a szerelem is. Boldogtalanságuk belepergett a levegőégbe, s onnét pedig rá minden csillagokra és bolygókra.

Joachim azokban a régi időkben úgy gondolta, hogy eljön az a pillanat, amikor a holdról lerepednek a csillagok abroncsai, s akkor a szentség átveszi a hatalmat a világban, s boldogságukban egyforma nemzedékek születnek. De Joachim, bár testvérünk volt az úrban: tévedett.

*

Azt hiszem, mindent tudok Szilveszterről – gondoltam átjutva a temető súlyos tölgyfakapuján –, a töröknyalóról, akinek más volt a sorsa, mint az enyém, egy dolog mégis az övéhez hasonlatossá tette életemet: a boldogtalanság.

Rég eltűnt az utca fenekéről az asszony, aki csak hátulról leste a szertartást. Oly gyorsan töröltetett le a szemhatárról, mint Károly herceg 1690-ben. A hadakat győzelemre vitte, kisöpörte a törököt a Délvidékről is, pedig onnan aztán semmiképpen nem

akartak eltakarodni. Pécs környékén remek szőlő- és gyümölcsültetvényeik voltak. A városban s a város környékén sokhelyütt iskolákat és kolstorokat építettek. Az egész déli vidék, különösen, ha tündökölt a nap is, úgy hatott a csillogó fedelű minaretokkal és dzsámikkal, a sokféle égbekunkorodó félholdakkal, mintha nem is Magyarföldön lennének, hanem valahol túl a Boszporuszon, valamelyik szeldzsuktörök emírségben. S aztán a parasztok sem nagyon örültek a megszabadulásnak. Sokáig sírdogáltak kertjeik kapujában, s egyre csak ezt mondogatták: „Török, török, ne menj el. Jönnek a tavaszi gólyák, német gyerekek a torkukat elvágják, ha elmentek, nem lesz ki gyógyítsa.”

De Károly végül megnyugtatta őket. Mikor a sajnálkozó parasztok küldöttsége megérkezett, rendesen a sátrában fogadta őket, ülőhellyel kínálta meg mindahányat, s ő csak ezután zökkent tábóri székébe. Türelmesen végighallgatta mindazt, amit panaszoltak, hogy ezentúl retteghetnek vallásukban, mert Lipót sem a kálvinistákat, sem a luteránusokat, sem pedig a keleti keresztényeket nem állhatja, s aztán hogy ki fogja beszédni az adókat, hányszor és mennyit. Mert hírlík, a felszabadult vidékeken kell bizony a királynak is fizetni, meg az uraságnak is, meg a katonaságnak is, végül pedig a maradékot a rablóknak kell adni, mert semmi rend nincsen a Lipótfogta területeken, mindenki szabadon garázdálkodhat.

- Valóban így van a haza északi fertályán - válaszolta a herceg -, s igen elszomorít ez mindönket, mégis azt kell mondjam, szükségszerű, hogy a törököket erről a déli részről is elhajtsam, még akkor is, ha kendtek sorsa ettől rosszabbra fordul. Mert az én helyzetemben kendtek sem tennének másként. Ha bármelyikőjük kimenne a vásárra, s a fazekastól egy köcsögöt vásárolna, elcsodálkozna, ha a fazekas azt mondaná, a köcsögöt megveheti, de a fület azt másnak akarja eladni. Ennek értelmében ott azonnyomban lecsapná a köcsög fület, s fületlen adná oda. Nincs másként ez a hazával sem. A déli részek nélkül nem egész. Márpedig kendtek családos emberek, s nagyon jól tudják, többet ér egy bármilyen csúf egészséggyermek, mint egy gyönyörűséges fél.

A parasztok elgondolkodtak a herceg szavain, s belenyugodva elkövetkező szerencsétlen sorsukba, visszatértek falvaikba.

Az asszonyok ott várták már őket a falvak határában:

- No - kérdezték -, mit mondott a herceg?

- Hát - válaszolták a férfiak -, hogy egy fülesköcsög jobb, mint egy fülnélküli.

- Hogy egy fülesköcsög jobb, mint egy fülnélküli?

- Azt.

- Ó hogy kendtek mekkora marhák - átkozódtak az asszonyok -, dehogyan teremtette az Úr Adám bordájából az asszonyokat, hanem inkább teremtette az eszéből, s Ádámban pedig nem maradt semmi, oly üres lett a feje, mint egy kirohadt tök. Bizony, ha kendteknek a farkuk nem volna, céltalanságuk végett már rég kipusztultak volna a világból.

Az emberek hallgatták egy darabig a szitkokat, s aztán a kocsmába mentek, ott ittak egészen reggelig, sok egész nagyüveg borokat, mert a félüveg nem üveg, megmondta az országtalan herceg is, s aztán már jól átittasodva hazamentek, s kellőképpen elverték az asszonyokat, jó nagyokat csapdostak a valagukra meg a hátukra, megcibálták a hajukat, s végül kipenderítették őket az udvarra, hogy gubbasszonak ott egész éjjel a tyúkokkal.

Az ország pedig egész lett. Károly herceg viszont nem maradt sem egész, sem fél, mert Károly herceg semmi lett. Először csak a magyar hadak fővezérletét veszítette el (pedig mennyi fényes csatáskodás hirdette már dicsőségét, nemcsak Törökbuda vissza-

vétele, hanem az a hatalmas ütközet Nagyharsánynál, amiben a herceg elégtételt vett Mohácsért, s aztán itt van a lipicai ménés, az ő lipicai paripái nélkül mivé lettek volna a magyar hadak), később pedig beteg lett, s ez a betegség 1690-ben elszállította világból.

A szabad nép oly gyorsan feledte el nevét, amilyen gyorsan megkapta szabadságát. S ha bárkit megkérdeznénk, ki űzte el földünkről a törököt: Savoyai Jenő herceget mondaná, esetleg Bádeni Lajost, de Károlyról említést se tenne. Nem véletlen mondták ekkortájt oly sokan, ha ez a nép ilyen gyorsan feledi azt, aki megmentette életét, akkor elfeledhet akár beszélni is, vagy éppen azt, hogy kifiaborja. Pedig mennyire is megérdemelné az országtalan herceg, hogy nevét aranybetűvel írják mindenféle történelmi munkák, hogy szobrot faragjanak róla, s azt a budai vár Dunára néző kastélya előtt állítsák föl, hisz mi sem kötötte ehhez a hazához, mégis hősi tetteket vitt véghez. S az öt év fővezérség során csak a halálát építette, nem pedig a palotáit, mint Savoyai Jenő.

Mentem lefelé az utcán, arra, amerre az asszonyárny eltűnt. Hamarosan szembeálítottam magam a templommal, ahol még utószor megemlékezünk közös istentiszteleten az elhunytól. „Söpredék mind – jutott eszembe, amit a nagyanyám mondott. – Söpredék, s ha nem lenne itt a török, csak rabolnának, gyilkolnának, s még a saját anyuk nevét is elfelejtenék, mert csak úgy látják magukról, hogy kicsodák, ha melléjük áll egy török bugyogóban, turbánnal, színes rongyokban, csak akkor tudják magukra, majd a törökre nézve mondani: hát az nem én vagyok. Amikor meg a török eltűnik mellőlük: keresik égen-földön a törököt először, aztán meg magukat.” Nagyot nevetett ilyenkor nagyanyám, és elkezdte lefesteni, ahogy a söpredék kullog az utcán végig: „Itt a török, hol a török!” kiáltozással, s mikor a mi házukhoz érnek, beszélnek nagyanyámnak:

- Nem látta a törököt?

- Már hogyan láttam volna, hát itt ülnek a nyakunkon vagy száz esztendeje.

- De nem úgy általában, hanem azt, amelyik erre ment.

- Hát azt nem láttam.

Kisidővel később pedig jön visszafelé, megint bekiált:

- Nem látott engem erre menni?

- Hát – válaszol nagyanyám –, magából tizenkettő egy tucat. Mehetett is éppen erre, meg nem is.

Nevettem akkor én is nagyot, főleg azért, mert úgy gondoltam, hogy a tucat az valami csuszamlós ocsmány állat, s a nagymama most jól megmondta ennek a vakarék söpredéknek, hogy tulajdonképpen kicsoda is ő.

Mentem neki a templomnak és nevettem most is nagyanyám rosszindulatán, hogy ő mennyire nem állhatta azt a népséget, akivel együtt élt. Bizony, halálakor ha nem jön le nagyapám érte az égből, akkor a Sátán markolja kezébe, s elviszi a poklok mélyére, ahol azokat égetik forró olajban, akik nem szerették felebarátaikat. De a nagyapám nem hagyhatta, hogy ez történjen vele. Megegyezett az egek óreivel, hogy bár a nagyanyám helye hivatalosan a poklok mélyén volna, de mivel saját urát és gyermekeit meg az unokáit szerette, a nagyapám pedig mindenkit szeretett, ezért bebocsáttatik az egek palotájába. Persze nem a gyöngyös termekbe, hanem csak a legkülső erkélyre, s a büntetése pedig az lesz, hogy onnét a legnagyobb rálátást adó erkélyről végig kell néznie, hogy valójában mennyi gonoszság történik a világban.

Ott heverézik és lesdes most is a felhők peremén, s lát mindent, engemet is, ahogyan itt megyek a templom felé, meg azokat a sokgonosz szavakat is hallja, amit a há-

tam mögött sutyákolnak. Ha tudta volna életében, hogy miféle aljaerők igazgatják a világ sorát, bizonyára még jobban iszonyodott volna felebarátaitól. Mondogatta is a nagyapámnak ott az egek palotájában:

- Édes uracskám, de jó, hogy nem engedél a poklok mélyére, mert ott olyan nagy sűrűség lehet, hogy elférni sem bírhattam volna.

Léptem fel a templom lépcsőjén, zúgtak veszetthangosan a harangok, mint valami lövés, lökődött a hang bele a levegőbe, taszította maga előtt Szilveszter lelkét, át a túlvilágra, hogy még véletlenül se maradhasson közöttünk, láthatatlan ne bújhasson meg valamelyik ház szegletében, ne mehessen el a nosztrai asszonyhoz, sem pedig a kincseit ne vihesse magával a túlon lévő világba. Hatalmasakat bongott a nagyharang, és sűrű aprókat a kicsi, az élők lelkei is majd kiköltöztek evilágunkból, de szellemlélek semmi esetre sem maradhatott ott. Még az Úrnak az az egy maradék anygala is felszökött az égre ijedtében, aki a kovácsot őrizte. Magunkra maradtunk Isten szent házában.

*

A reggeli nap csillant párat az ólomüvegeken, szárazra söpörte a harmincseppes utcákat. Láthatatlan életbe fogtak a holdjuktól szabadult csillagok. Reggel van, a budai polgárok nekifeszültek a napnak, kilódultak a házakból, megtelt a kövezet emberekkel, mintha puha takaró fedné az utcákat. Az ér pedig hatalmas talpát szemlélte az egek peremén, hogy mennyire érdemes volna végigsétálni azon a meleg szőnyegen, de nem volt igazán kedve megmozdulni. Az utóbbi évek seregnyi munkája teljesen kimerítette. Immár tíz esztendeje, mióta a keresztény csapatok nyernek a harctereken, tucatszám érkeznek hozzá a mohamedhitűek, hogy saját szemükkel láthassák az égbolt fölötti tájat, s az Úrnak pedig az a feladat jutott, hogy mindegyiknek megmondja, ezen a vidéken Allak nevű mindenható nem él.

- Ó, becsapott a próféta - tépték lelkük bőrét a szerencsétlen törökök.

- A próféta az nem - válaszolta az Úr.

- De hát nincs úgy, ahogyan azt ő mondta!

- Az igaz - nevetélt az Úr -, de nem is volt próféta, csak egy mekkai lókupec.

Ez ment éjjel és nappal. Allak nincs, Mohamed lókupec. Ezt mondta el sokezer-szer az Úr, s utána végignézte, amint a szerencsétlen törökök vonyanak, és tépdetik önnön lelküket. Nem volt hát semmi maradvány ereje ahhoz, hogy megérdemelten megbüntesse, mondjuk a budai polgárokat esztelen hazugságaikért, gonoszságukért, mértéktelen élveteg életükért, hagyta, hogy saját hamisságuk teljesen behálózza őket, s e hazugság kötelékei között töltsék el napjaikat.

Megérdemelték volna, de az Úr nem tett semmit. Lábuji közl unottan kapargálta ki a koszosokat, s néha galacsinná gyúrve lepöckölte a földi világba, néhány ház összeomlott, pár népek elhaláloztak, de ez a bűnökhöz mérten, szinte semmi sem volt.

A budai polgárok gondtalan nyugalommal zavarták le életüket. Reggel, amikor kiverődtek az ágyból, nem feledték az asszonynak odaköpní: „Ez a mi napunk”, s az asszony csak helyeselt: „A miénk, de majd a gyerekeink fogják örökölni.” Kereskedők értek a keleti és nyugati világból, titokzatos szereket árultak a piacokon, amelyekkel minden fájdalom elmulasztható, s szinte észrevétlenné tehető az élet. Akinek pénz híján ebből nem jutott, a szédelő szerzetesek gyógyszavaiban csemegézett. Ganéj lötyögött mindenki szívében, hogy hányadékkal földet lehetett volna trágyázni. S ki pedig nem bírta a trágyaszagot, elmenekült, elpusztult vagy a törvények operálták ki a bűzlevegőből.

Bocskor János cigányvajda a tavaszi vásárra érkezett Budára, s ahogyan az szokott lenni, megvált a hozott árutól, s becsületesen leitta magát, mindenféle bekoslatott' az ivókba, s itt is ivott egy pohárával, meg ott is ivott, mennél részegebb lett, annál rosszabb borokat adtak neki. Az ital már teljesen összetörte a testét, menni is alig bírt. Támolyogva lódult be Rökk Dániel házába, hogy adjon neki valami fekhelyet, mert különben itt pusztul el az utcára nyíló ajtó előtt.

Rökk Dániel az istállóba vezette a részeg cigányt, hogy ott dögöljön le, nehogy a házat telelehelje bűdössrossz borszaggal. A cigány leheveredett a szalmára, a jászol elé kötött ló mellé, s alig egy pillanat múlva mély álomba zuhant. Álmában puhameleg bőrrel simogatták, s gyógyulni kezdtek a sebek a testén, s gyógyulni kezdtek a hasfalán belüli fekélyek is. Mikor már végleg lecsillapult minden sebének nyílallása, egy asszonykéz nyúlt be a nadrágjába, s kis mozdulatokkal az ágyék körül járatta ujjait. Hatalmasra növekedett akkor Bocskor János férfiassága, a vége belenyomódott a zsebbe gyömöszölt pénzgyurmába, majd kiszakította a ruhaszövetet. A kéz illón, ahogy kell és szokás ilyenkor: serényen dolgozott, a férfi nadrágján apró nedvek ázóltak. Aztán hirtelen hatalmas fájdalmat érzett a dereka táján, mintha a veséből induló csatornákon tüzes kénkő indult volna útjára, centiről centire haladt, és égette a csatornafalakat, sajgott ott minden vesztül, s jutott a kénkő egyre lejjebb, már a has alá ért, s hamarosan a vessző útjain görgött, s ott okozott fájdalmat, de jött kifelé, és belerobbant a cigány gatyájába. Mint amikor a sziklás csúcsok vesztik fölös darabjaikat, olyanképp könnyebült meg az alvó, a vese bányáiból a rengeteg ital kimosta a mai kavicsot. Az arc megnyugodott, a száj valamit mortyogott cigányul: *zsiger dilen* – ilyesmit, s aztán csak a kényelmes hortyogás hallatszott.

A nap már átmelengetté a zsírralkent istállóajtót, amikor Bocskor Jánost Rökk Dániel vasvállájának szurkálása felébresztette.

- Haggyon már a szencségit, hát meghülyült kend? – kiáltott a cigány.

- Mit tettél a lovammal, te bitang? – üvöltötte Rökk Dániel.

- Mit tett? Mit tett? – kérdezték az odaseregülő szomszédok.

- Mit tettem volna? – kérdezte a cigány.

- Hát nem látod, te bitang, itt hever holtan. A lába összekötözve, s a hátsó felénél meg nagyon becsstelenítve.

- Bizonyára kend csinált valamit véle, hát látom, még most is szaros a nadrágja szára – válaszolt morgó, rekedt hangon a cigány.

- De nagy a pofád cigány! Majd meglátjuk, a törvény előtt is ekként fogsz-e heveskedni – azzal a két szomszéd és Rökk Dániel elmarkolták Bocskort, és máris vitték a városi bíróságra. A szolgabírák rendesen felvették a pert. Kihallgatták a cigányt, aki természetesen tagadta, hogy bármi köze is volna az éjszaka történetekhez. Ezt követően jegyzőkönyvbe került a két szomszéd és Rökk Dániel vallomása. Ők egybehangzóan azt állították, hogy amint reggel beléptek az istállóba, a ló ott volt eldöntve, a lába össze volt kötözve. Mellette feküdt a cigány, s a nadrágja átnyirkosodott foltszerűen, mintha valami nedvek ömlöttek volna oda, s ezek természetesen nem lehetek mások, mint ami...

Bocskort ennek alapján perbe fogták baromkodás vádjával. A per során bizonyítást nem nyert, de a bíróság elfogadta ésszerű következtetésként, hogy a ló pusztulása csakis Bocskor János által történhetett, mégpedig testi közöskülés útján. Hogy ezt maga az elkövető is bevallja a törvénykezés rendjének megfelelően, elsőként a bíróság a kínvallatásra hozott ítéletet. A kínvallatás három lépcsős volt. Először a kínzó eszközöket mutatták meg az elítéltnak, majd a hüvelykszorító következett, aztán a spanyolcsizma.

A cigányt a városi kínzó odavezette a várbörtön kinkamrája elé, remegett szerencsétlen, rettentő mód félt. Kicsit állongtak a nagyfekete ajtó előtt, hallgatták az éppen nyüzött bűnbitang ordítását. Aztán bezördültek: kilökte a foglár az ajtót, berepült a cigány, ha lehet, most méginkább remegett, mint eddig. Az egyik férfi ráordított:

- Látod ezt a kis szorító-feszítőt? No, ide befogjuk fájintosan az ujjaidat, aztán tekerjük, az ujjaid meg mennek széjjel egymástól, addig, míg be nem vallod büntetted.

- Jaj-jaj-jaj - sóhajtott a cigány.

- Ha pedig nem vallasz, akkor jön a spanyolcsizma, a fellógatás vasláncokra, a kaloda...

- Jaj-jaj-jaj - sóhajtott megint a cigány.

- A végén meg úgy fogsz kinézni, mint ez itt - mutatott most a foglár a megkínzott férfirra: a haja vércsatakokban, az arcán bőr alig, a testét, mintha akarathból mintára metélték volna, a szeméből már minden élhetés elillant, csupán a rettenet ücsörgött még benne, mintha az el akarná kísérni utolsó lehelletét a túlvilágra, s ott akarna ijesztgetni az örökéletben is.

A rémült cigányt most ismételen a bíróság elébe vezették.

- No, cigány - tette föl a kérdést Sági Dávid szolgabíró -, elkövetted-e azt a bűnös tettet? Férfiasságoddal elveszejtetted-e Röck Dániel lovát?

- El - válaszolta határozottan a cigány. - Először összeköttem a lábait a saját kötőfékével, azt követően pedig oldalra döntöttem, s férfi szervemmel beléhatoltam háromszor. A ló kettőszer rendben állta, de harmadszor megpusztult.

- Talán már ezen kívül is követted el ilyen gonoszságokat?

- Még szülőfalumban az anyámnak is volt egy csikója, s azzal hasonlókat műveltem, de azt farkas ölte meg, s nem tőlem pusztult el.

- Valamely tolvajságokat, pince- vagy kamrafeltöréseket nem követted el?

- Soha másegyebet nem követtem el teljes életemben.

- Voltál-e ezen kívül fogságban?

- Nem voltam.

A bíróság a vallatást követően hamar meghozta az ítéletet:

„Mások példájára, magának pedig bűnösségére Bocskor Jánost hóhér pallosa alá vették, s feje vétetik, ezt követően pedig a megbecstelenített barommal együtt elégettetik.”

A kivégzés napján mind ott tolongtak a főtéren a budai polgárok, lesték a fejevétést s aztán a máglyatüzet. Este a törvénykezést dicsérve mesélték egymásnak az esetet, s mindenki előadta, hogy onnan mi látszott, ahol ő állt. Valaki a háttérből akkor közbeszólt, hogy azt látták-e, amint a lónak méhéből egy tüzes gyémánt kigördült, végig gurult az Uri utcán, le a Bécsi kapuig, s onnét tovább, elillant messzire, senki nem látta messzeségebe.

Én láttam Röck Dánielt, amint a törvényszékre cipelte társaival a cigányt. Láttam a bíróságot ítélezés közben, láttam a bűnösnek mondott kivégzését, láttam, amint a tömeg kíváncsian szemlél minden apró mozzanatot, és láttam a gyémántot elgurulni, láttam, amint elhagyja ezt a várost, ahol helye volt neki, s mindazokat is elhagyja, akik nem tudhatnak élni nélküle.

És hallottam a szökött barátot, amint a kereszttel fenyegetőzik, hogy megkapja mind a büntetését itt a városban, hallottam azt, aki isten angyalait emlegette, hogy negyvezret elvisznek közülünk, s a többit itt hagyják megpusztulni, hallottam, hogy a sátánnal fenyegetőzött valaki. Hallottam, hogy hazudnak, mert semkifélet a túlvilág hatalmai közül nem érdekelt, hogy mi zajlik a budai házak öblében. A máglyán lán-

goló állat zsigerei pattognak a tűzmelegtől, de az áldozat füstje sem az alsó, sem a felső világokig nem ér el. Az Úr összekulcsolta kezét, s nem kívánta érinteni a hitetlenektől megszabadult földeket. Csak a halált hagyta meg finispontként, hogy azért egy kicsit ijesztgethesse az ottmaradottakat, mint az eszement temetői szellemek, akik, ha az ember néha véletlenségből éjszaka kitevőd a sírok közé, örökösen ott rémisztgetik sivító hangokkal meg mindenféle recsegésekkel, fényvillanásokkal. De ezen kívül az eget őrző atya mindent az önsaját hatalmukba engedett. Ezért aztán az ittlakók először maguk fölött kezdtek hatalmaskodni, majd kényelmesebbnek és élvezetesebbnek találva másokon edzették erejüket. Pedig mennyire mást ígért valaha Krisztusurunk, még kedvenc tanítványának is elmagyarázta, mikor az szokása szerint értetlenkedett, hogy a hatalom nem megszerezhető, mert az emberi lény méltatlan arra, s ezért amíg világ a világ, ezt mindig meg kell őriznie az isteneknek.

Történt egyszer, hogy a hosszú, fáradságos júdeai vándorlások közepette, mikor már órák óta mentek, kimerülten, nagycsendben, Szentpéter megszólítja Krisztust:

- Mester, mégiscsak szép dolog istennek lenni.

- Miért, Péter? - kérdi tőle az Úrkrisztus.

- Hát, segíteni az özvegyeken, árvákon, megjutalmazni a jók fáradozását, megbüntetni a gonoszokat. Hej, ha én isten lennék, nem lenne egy rossz ember sem a föld kekségén.

Alighogy bevégezte a beszédét, Jézus körültekint, s meglát egy méhrajt egy kis fiatal hajtáson. Odakiált Péternek:

- Eredj Péter, fogd fel azt a rajt a kalapodba, vigyük el magunkkal, ki tudja, talán még hasznunkra lesz.

Péter odamegy a kis fa alá, s belesöpri a rajt a kalapjába. Ahogy így rakosgatja a méheket, hát az egyik belécsíp a csuklójába. Péter hatalmasat jaidult, s földhöz vágta a kalapot.

- Mi lelt Péter, mit csináltál? - kérdi tőle Krisztus.

- Jaj, a bűn verje meg ezt a rajt, hát nem megcsípette az egyik a csuklómat!

- Mért nem választottad ki közülük azt, amelyik megcsípett?

- Hát hiszen ha tudtam volna - mérgelődött Péter -, mind olyan egyforma, mint a lencse, meg a lencse...

Az Úrkrisztus akkor nagyot nevetett:

- Lásd Péter, ha te isten volnál, akkor is így cselekednél: Az emberek közül ha egy megbántana, kész volnál azért az egyért a többi ártatlanokon is bosszút állni.

Simon Péter megértette a példázatot, többé nem kívánczolt az Úr helyébe, csak szolgálni akarta őt. Szolgált is sokéven át, de végül elpusztították azok a népek, akiknek Krisztusurunk nem mesélte el ezt a történetet. Meghaltak akkor aztán sok százan még, s végül az eget atyja beleunt a földlakók értetlenségébe, s lemondott róla, hogy szolgálja keresztül ő igazgassa a világot, s a hatalmat átadta a gazembereknek.

- Ez a mese nem így van - vágott akkor közbe nagyanyám -, nincsenek semmiféle gazemberek benne.

- Hát ez igaz - nevetett nagyapám -, a mesében nincsenek, mert mind itt élnek a körülöttünk való világban - azzal megsimogatta a fejemet, s ahogy szokta, megint felbízott valamí rossztalásra, hogy dobjam bele nagyanyám kendőjét a levesbe, vagy kenjek édesmézet a szallónára. Én ezt gyorsan megtettem, amiből aztán fertelmes nagy ordibálás kezdődött.

Az Úr fent az egek palotájában végül kipihente magát. Nagyot hempergett a puha felhőágyban, amikor meghallotta a budai templom szolgájának szavát.

- Édes Urunk! Evilágunk őre, Egeknek királya, csöpögtes szívünkbe aranyat, hogy kisodorja onnan a fekete sarat!

Az Úr felkönyökölt, s egész testét valami kellemes jószág járta át. Milyen szerencse, hogy nem füstöltem ki földi porhüvelyükből gonoszra feketült lelküket, mert, no lám, most maguktól vágnak megjavulni. Sürgősen maga elé rendelte angyalait, hogy segítségükkel teljesítse a budai polgárok kérését.

- Itt vagyunk, itt vagyunk, nemes gazda - tolongtak az angyalok az égpalota nagytermében.

- Álljatok erősségi sorrendbe! - intézkedett határozottan az Úr.

Mikor a sor kialakult, az Úr az elsőnek András angyalnak odaadta a kincseskamra kulcsát, hogy erő szerint ossza ki az arannyal telt zsákokat, s az angyalok pedig menjenek és szórják a sok kincseket bele a budai polgárok szívébe.

Sürgés és forgás, minden angyal cipekedett, nyögtek nagyokat, csak úgy dörgött belé az ég, s vitték a zsákokat az égpalota Budára nyíló erkélyéhez, s ott ömlesztették kifelé a csilla nemesfémeket. Minden rendbe is lett volna, ha az Úr nem tápáskodik föl felhőágyából, s nem pislant ki az erkélyen, hogy ellenőrizze a budai boldogságot. Hát, amint kikukkant, mit vesz észre, hogy a Boldogasszony templom tömve emberekkel, s kettő-háromnak közülük kigombolva a mellén az inge, hogy oda, a szívbe hulljanak a kincsek, de a többi csak a zsebébe gyömködi bele az aranyakat.

- Hej ti piszkos ganéj népek - kiáltott rettentően, csak úgy folyt belőle a száma nincs szidalom, hogy az angyalok egyre csak vetegették a kereszteteket, úgy megrémültek. A hangerős szavaktól döngött kegyetlenül az ég, szinte le akart már szakadni. A budai keresztény népek éppen hazafelé tartottak telt zsebüket veregetve, elégedetten a templomból, s mondogatták egymásnak: „Eső készül. Vihar lesz.” Senki nem gondolta, hogy az Úr kiabál eszement méreggel az égben.

Egy fél napba tellett, mire a fenséges Atya, minden egek és földek királya valamennyire megnyugodott, haragja szomorúságra váltott, mert rájött, ő az isteni erejével nem büntetheti meg a budai népeket, mert ha büntetne, akkor megbüntetné azt a három-négyet is, akinek a szívébe csorgott az erénykincs. Ezért aztán elküldte legkedvesebb angyalát, Gábrielt, hogy Lipótot, a királyt vegye rá a gonoszságokra.

Vacsora után a bécsi palotában rettenetes rosszul lett teperte le az uralkodót. Ágynak esett, rázta a hideg, izzadtság nedvesítette át ruháját. Hamarosan orvosok kezdték simogatni bőrét, eret vágtak rajta, s mindent megtettek, amivel egy uralkodó meggyógyítható. Mikor pedig praktikáikból kifogytak, magára hagyták Lipótot, mondván: vagy megmarad vagy nem. A lázrémület s a halálfélelem teljesen elbódította a királyt, amikor megjelent előtte Gábiel:

- Ne aggódj, császár, holnapra meggyógyulsz, és hatalmasabb leszel, mint ma voltál. Lipót szája sarkában lassú mosoly éledt:

- Minek köszönhetem nagyjóságodat, szellem? - nyögte ki nehézkesen a kérdést.

- Mert te leszel, aki az Úr rendelését véghezviszed!

- Mondd, mi a feladatod?

- Holnaptól minden eddiginél hatalmasabbnak fogod érezni magadat, úgy hiszed te igazgatod a világot, te magad vagy a jutalmazás és a büntetés. De hiába lesz isteni méretű a hatalmad, viselkedésed nem lesz különb, mint bármely másik emberé, ha egy

valaki megbánt, mindenkit büntetni fogsz, nehogy az az egyvalaki megmeneküljön a büntetés elől. És mindig lesz valaki, aki megbánt. Te örökösen csak büntetni fogsz, s az Úrnak éppen ez kell.

Másnap Lipót az orvosok nagy csodálkozására egészségesen kelt ki az ágyból, a szíve rendesen vert, az izmai dagadoztak, az étvágya kitűnő volt. Reggeli után rögvest munkához látott, hogy véghezvigye az Úr tervét. Újabb adókat vetett ki a felszabadított területekre, elkobozta a nagyurak földjeit, katonáit ráuszította a parasztokra. Kegyetlen világ kezdődött akkor, de semmiféle kegyetlenség nem bírhatta kiölni azt a gonoszságot, ami akkor már belecsontosodott az emberek szívébe. Minden újabb csapás még gonoszabbá tette őket. Ha a király kegyetlenkedett velük, ők kegyetlenkedtek a szolgálkával, a szolgálkák pedig az asszonyaikkal, az asszonyok a gyerekeikkel, a gyerekek pedig állatokat kínoztak, az élő békákat tűzön pukkanasztgatták, a madaraknak leszakították a fejeiket, hogy ugranak-e még egyet vagy kettőt. Fertelem volt a város, és minden nap nehezebb lett végigmenni az utcákon, végül bárhányszor kiléptem, úgy éreztem, menekülök, a leglassúbb lépéseim is menekülések, hogy futnék innen, rohannék el, csak azért nem teszem, hogy feltűnést ne keltsek. Egy alkalommal, mikor sikerült kivetnem magamat a forgatagból, sietve osontam oda, ahol a harcok ékköve lakott.

- Íme, hát itt vagyok. A város, ahová menekültünk, kivet magából. Ha a te szíved ékköve nem volna, ez nem lenne az én hazám - mondtam izgatottan. Ő álmából ébredt, s csak kicsit örült, hogy visszatértem, puhatenyérével végigszántott a karomon:

- Apró az én szívem, hogy a te testedet magába zárja. Ha rám nehezől súlyod, megszűnik a lüktetés, ha szájad rám tapad, mérég lesz nekem a levegő. Majd eljön érted a perzsa nő, aki nem beszéli nyelvedet, mégis akként játszik rajtad, mintha hangszere lenné ujjainak - mondta, s aludt aztán tovább.

Akik a végvárat megjárták, nem úgy sírnak, mint ki sajnál, mert temet, nem úgy, mint a lányok vagy a gyermekek, kívül nekik semmi, csak belül csorog, minden, csorog nagyon, végig, az összeszorult nyelőcsövön, bele a gyomorba, s onnét a véerekbe, a belekbe, a sejtekbe, és minden kis pórusába a szervezetnek. Én úgy sírtam akkor, s tudtam, mit nyernem volt hivatott: elveszejtettem.

Nyakamba vettem az utcákat, hogy megleljem azt, akiben meglelhetem magamat. Érte indultam, a perzsa nőért, az ékkőzöld szemekért, a sűrű fekete hajért, az ő öleléséért, az ő szerelméért. Koppantottam a kapun, amikor a házához értem, s ő kinyitotta, azt mondta, már várt, és tudja, hogy el kellett jönnöm hozzá, azt mondta, Anna elűzött hidegségével, azt mondta, Anna semmibe veszi az életemet, azt mondta, ő meleg ételeket főzhet nekem, és testemet örökösen végigcsókolja. Azt mondta, a dzsigerdilen, amiről úgy gondoltam, Anna szívében pihen, itt van nála, s hogy bárki életét adná, hogy megkapja. Hogy neki gyémánt a szeme, és gyémánt a melle, és gyémánt a combja, és gyémánt a szíve, azt mondta, neki minden része csupa gyémánt, s hogy ezeket a gyémántszemeket nevezte el a török dzsigerdilennek. Azt mondta, őt a budai pasa őrizte, a szultán szemefénye volt, a török hatalom ereje és őre, de a pasa gondatlan volt, s von Finkenstein kapitány megszabadította rabságából, azt mondta, akkor nagyot csikorodt és roppant a szultáni birodalom, s hogy végül az egész nagy hatalom semmivé vált. És puha volt a perzsa nő, puha és meleg-édes volt minden perce a bőrének, s én vadul beleszerettem. Az életem lett.

Reggel a szájából lélegeztem levegőt, este a teste réseibe bújtam, nem érdekelt, hogy körülöttünk mások is ólálkodnak, hogy lesik mikor lépek ki a kapun, hogy aztán ők surranhassanak be, övéké legyen a szív gyönyörúsége.

Napok és hetek teltek, a perzsa nő csak simította tükrösre az én bőrömet, édeskedett körülöttem, úgy éreztem, ez a város, ahol élek, az én városom, mintha itt születtem volna, mintha mindenkit ismertem volna, mintha minden házában laktam volna, mintha minden utcáján már jártam volna. Azt mondta, királlyá tesz, ahogyan hatalmat adott a szultánnak is. És én hittem a gyémántjaiban, és hittem az ígéreteiben. Úgy gondoltam, nélküle nem lehet élnem. Egy percre sem villant eszembe, hogy ő meleg és puha, a gyémánt pedig hideg és kemény, s a dzsigerdilen mindennél hidegebb és mindennél keményebb, csak a szíve mélyén pislog valami tűz, amit érinteni többet tesz, mint éveken át a lángok között heverni. És hatalmat kezdtem érezni a magam élete fölött, és hatalmamot éreztem mások fölött, és úgy hittem, tenyeremmel magamhoz markolhatom a világ valamennyi darabját, valamikor, úgy gondoltam, lehet ez az enyém. Már szinte szóltam volna másoknak, mit keresnek az én világomon, már adókat kezdtem volna szedni, hogy földemen vetették meg a lábukat, amikor egy este hatalmas fájás hasított bele a testembe, a perzsa nő melegeitől megolvadtak minden jegyek a mellkas alatt, mindazok a csúcsok, amik a szívet felemelték az egekig és a víz reáömlött a belső szervekre sodorta ki őket a csatornákon, ki a testből, mint mikor áradás viszi el a házakat, növényeket, és fuldokolni kezdett bennem minden. A perzsa nő csak tovább melengetett, csak olvasztott egyre jobban, s az én szívem pedig mind hullani kezdett, elfelé az egetől. Akkor megrémültem, és kiabálni kezdtem veszettül:

- Mit keresek én itt! Mit keresek én itt!

Aztán menekültem kifelé a házból, menekültem ki a városba, amiről eddig úgy hittem, az enyém, s most olyan volt, mint egy üres papírzacskó. Ameddig tudtam, bírta erőmből, futottam, aztán csak vánszorogtam, mintha minden élet kezdene kiszivárogni belőlem. A vár alatti Krisztinaváros apró házai közelében csuklósan össze, ez már nem Buda volt, hanem mindaz a nyomorúság, amit Buda a falain kívül tett. Napokat is heverhettem ott vagy csak órákat - nem tudhatom. Amikor magamhoz tértem szalmán feküdtem, egy istállóban, mellettem állatok szuszogtak, hangot hallottam:

- Jeremiás testvérem, élet jött bele - bámultam a hang felé, az istálló tömött ajtaja előtt, az éppen besikló napfényben megláttam a férfit. Ruházata egyszerű volt, arca sovány, szinte beesett. Hamarosan feltűnt a másik is, a Jeremiásnak nevezett. Ruházata hasonlóan egyszerű, arca szintúgy keskenyre esett. Ő volt az idősebb. Mindketten odajöttek hozzám, kezükkel a szívemet fogták meg, hogy rendesen dobban-e, aztán tenyerükkel lassan simítgatni kezdték testem körül a levegőt, mozdulataik óvatosak és kiértékeltek voltak, éreztem, tenyerük hevétől áttüzesedik a levegő és áttüzesedik a bőröm. A tűzmelegtől lobogni kezdtek az izmaim, lobogni a belső szerveim, mintha újra erő indulna belém, mozdulni akartam, de az idősebb férfi határozott erővel visszatartott.

- Ha megmozdulsz, újra szétesik, amit tenyereinkkel összetapasztottunk.

- Mi történt velem? - kérdeztem.

- Mi nem ismerjük történetedet - szólt Jeremiás. - A krisztinavárosi házak tövében bukkantunk rád, alig éltél. A szívedben egy hatalmas tölcser éktelenkedett, s valaki azon keresztül szívta ki belőled az életnek erejét. Mert a lelkes lényt nem a bőre tartja egészben, hanem a bőrét kerítő fényöv, amit valaha az Úr adományozott neki, s mikor ezt a fényövet megrepesztí valaki, olyan, mintha az ereidet vágnák el, megszűnik benne a kerengés. A vágáson át tölcserűt dugnak be az életerő vámpírjai, s csak szívják el az áldozat lelkét, s mikor már minden csöppjét kiszívták, a test is halálba hullik, s akkor érkeznek az Úrnak angyalai, akik értesültek a halálról, s vinnék fel az egek palotájába vagy küldenek le a poklok mélyére az elpusztult lelkét, de lelket, azt nem találják.

Rángatják egy ideig a húshalmot, s aztán ott hagyják pusztulásában. A lélek pedig örökké evilágon marad, mert kétszer nem jönnek érette angyalok, itt marad láthatatlanul, de olyan érzésekkel, mint azok az emberek, akik testben élnek a földön, hiszen a túli világ örömeit nem ismerhette meg. Ételeket kívánna magához venni, és italokkal oltaná szomjúságát, de nincs szája és nyelve és gyomra és belezete, ami befogadhatná a táplálékot, és magának kívánna a szerelmet, de nincs teste, amely kielégülhetne, halálánál halálabb szenvedés lesz élete. Mikor rád találtunk, már alig maradt valami aprócska darab a lelkedből.

Mire Jeremiás ezekhez a szavakhoz ért, újból fáradtságot éreztem, ágyam kilobban az istálló ajtaján, kiperdült sarkaiból, s valahol a magas égutakon kezdett járni. Bolygók maradtak el mellettem, aztán csillagok, mind az az égi világ, ami eddig a földi szemlélő számára úgy tűnt föl, mint egy szövet, amin nincsenek távoli és közeli pontok, most hatalmas mélységgé vált, amiben órákat, éveket lehet utazni. Végül a sokadik fénygömb elhagyása után egy palota kapui elé érkeztem, a kaput aranybőrű oroszlánok őrizték, akik mozdulatlan nézték, amint bejutok a kastély udvarába. Különleges udvar volt ez, különös növényekkel, de még annál is furcsább volt, hogy itt nem olyanformán vetődött a fény, mint amit eddig a földi világban megszokhattam, hanem legalább két irányból tündökölt egy aranyos napkorong. Átsuhantam az udvaron, fel a puha felhőlépcsőkön egészen a nagyteremig, ahol a legnemesebb gazda ült trónusán. Leborultam ott a magas trónszék előtt, homlokomat a kövezethez nyomtam erősen, hogy ne remegjen oly rettentően a testem, de csak remegtem, s úgy éreztem, remeg a palota alapzata is tőlem.

- Állj fel - kiáltott akkor az Atya, s én lassan egyenesítgetni kezdtem magamat, először a lábaimat, óvatosan, aprókat roppantva kifelé a térdhajlásból, aztán a derekam, s végül a nyakamat is kiegyenesítgettem, s tekintetem egybetalálkozott az övével.

- Hiábavalóság után jártál - szólt ismét az úr -, s te magad lettél hiábavaló. Bevittelek téged a bőség földjére, hogy annak gyümölcseivel élj, de te megfertőzted az én földemet, és az én örökségemet utálatossá tetted. Elhagytad az élő vizek forrását, és kutakat ástál magadnak. S a kutakat pedig megrepszttette a mérges víz, s a mérég rácsorgott minden földekre, fertőzött lett a por, és fertőzött a termőföld, és fertőzöttek lettek a világnak minden vizei. De én nem büntetlek, a magad gonoszsága fenýt meg téged, és a te elpártolásod büntet meg téged.

Amint abbamaradtak a szavak, én újra repülni kezdtem át a csillagtéren, át a bolygók közötti járatokon, csillafények kolompoltak az arcomon és a testemen, s végül a krisztinavárosi ház udvara fölé értem, és besurrantam az istálló félig nyitott ajtaján.

- Jeremiás - kérdeztem a mellettem ülő férfit -, miért nem szabad mozdulnom?

- Tenyerünk melegével összeforrasztottuk a megrepedt erőövet, de még friss a forradás, napok kellene, hogy megint oly biztosan tartson, mint valaha, s ne eressze ki magából a lelked megmaradt darabját.

- Mekkora darab maradt belőle? - kérdeztem újra.

- Ó nagyon kicsiny, de ahhoz elég, hogy életben maradjon a test.

- És mit rejt az a kicsiny darab?

- A lélek rejt minden érzéseket a világról, s ami neked ebből maradt, az a fájdalom érzése. Ettől fogja tudni a test minden elkövetkező évében, hogy életben van még. Fájtás érez és él, fáj, hol rettentő erővel, hol aprón, tompán, s te mit sem akarnál leendő életed során, mint megszabadulni ettől a fájástól, de a szabadulás a te haláloedat is jelenti.

Egy hétig maradtam még a két szerzetes istállószerű házában, forrott egyre öszszebb rajtam a lelkemet őrző burok, s ők pedig beszéltek hozzám mindenfélet arról a világról, amiben élünk, mindazokról a bűntételekről, amelyeket utazásaik során láttak és hallottak, hogy miképpen gonoszultak el cselekedeteikben a pásztorok és a királyok, a városlakó mesteremberek és az úr földműves szolgái. Azt mesélték, az egész világot, ahogyan a testet is hatalmas erőköpeny borítja, s ahogyan a testet fedő ruha, úgy ez az erőköpeny is hol szorosabban tapad a földhöz, hol pedig alig érinti. És az érintkezés pontjaira templomok épültek, és szent helyként imádták a valahai korok népei, de a templomok leromboltattak, és állatok költöztek az omladékok közé, az emberek pedig nemtörődöm mód kezdtek építkezni, szerte a világnak mindenféle terein. És beköltöztek a hanyagmód emelt épületekbe, és szerettek ott szerelmeikkel, de a földből tölcserék nőttek, és át- meg átszótták a szobákat és a falakat, s végül belenyomakodtak az ottlakók szívébe, s elkezdtek szürcsölni kifelé erejüket, s erő nélkül születtek ezután a gyermekek, s az ő gyermekeik még erőtelenebbek lettek, s mikor pedig elzarándokoltak a szent helyekre, hogy életre leljenek, csak a gonoszság táltosodott meg bennük.

- Nem az a fertelmes - mondta Jeremiás -, hogy nem lenni egyetlen igaz embert sem a világban, hanem hogy nem lelhetni egyetlen igaz istent sem, mert mikor a vetés már ezredízben sem sarjadt ki, a gazda belefáradt a munkálkodásba.

Hallgattam őket, de közben valahol hátul, a szemem hátsó kamráiban egy fiatal nő jelent meg, könnyű ruhája hamar lecsúszott róla, nem fedte már semmi a testét, nekem pedig alig kellett párat lépnem, hogy megérinthessem és magamhoz foghassam. A nyelvem az arc oldalán kezdett lefelé csúszni, s aztán, mint valami levéldarab ingadozott lefelé a bőrön, aprókat érintve a pórusokon, a nyak, aztán a kulcsok csontjai, s néhány ingadozás a melleken, először az egyikken, aztán átcsúszva a másikon, innét megint kényelmes lassúsággal simult lefelé a testen egészen a hasig, majd onnét is lejjebb, a combokra tévedt, s végül az ágyékon pihent meg. A nedves csík párolgott a bőrön, a nő érezte a férfi útját, míg végül az utak őrtornyai lángra borultak, s felétek minden vizek.

*

Kellőképp összeragasztva, megjavítva elhagytam a Krisztinavárost, de nem Buda felé vettem az utam, hiszen ez a város már nem élt nekem. Amikor Annával érkezünk, úgy hittem, Buda hasonló a fák lombzatához, minden ága valahol egybefonódik, s a levelek a szél fújására egymáshoz simulnak, s ki pedig beleköltözik a lombzat sűrűjébe, maga is úgy ring, mint az ágak és a levélzöldek. Azt gondoltuk, ha a város színleg fertelmes oroszlánná változik, mi akkor is a szín alatt bújó növényzet részei leszünk, és ott akként élünk, ahogyan a növényeknek élniük kell, de a színről alulra folytott a csatakos lé, és eláztak a mi leveleink, és elkorhadtak a mi ágaink, és megfeketedtek a mi gyökereink. S az utakon kódogó állatoknak sem szolgálhattunk eledelül, mert mindahányan vérvadra lestek. Feszültek lettek az éjszakák, minden reccsenésre hatalmas üvöltések szakítottak bele a csendbe, beszerző útjukra indultak a portyázó állatok. Anna halott volt ebben a városban, és én sem maradhattam élve, csak a perzsa nő lobogott, mert terelni tudta az állatokat, azt mondta, ő irányítja mentüket, azt mondta, nekem szánta a királyságot, én lehetnék az állatok királya, ha szerelmét elfogadom, és belehajolt a bőrömbe: Te leszel ezeknek a királya - s csak falt belőlem, késztette testemet a királyságra, de én nem akartam az ő királyuk lenni, mert az ő királyságuk az én birodalmam határain kívül volt.

Éjszaka indultam, hogy messziről se lássam, mi az, amit elhagyok. Kerültem távol el a falakat, s bár hang nem érhetett a fülemig, mégis éreztem valahol a messzeségben zsákmányra lesnek az éji állatok. Rémes pofájuk megjelent előttem, csapkodták a szemem kamráit, majd egészen a szívtermekig lopakodtak lefelé, s az árnyak, amelyek beleszálldostak a majdnem vaksötét levegőbe, még tovább riogattak. Lépteim zaját megsokszorozta az éjszaka, mintha megannyi gazember vett volna üldözőbe, mintha nem elégedtek volna meg azzal, hogy prédául odavettem nekik a szív gyönyörűségét, azt a gyémántot, amiért a török szultán évente halálba dobott egy egész hadsereget, nem, nekik mindez nem elég, saját karomra hegyesült mancsaikkal akarják mellemből kitépni az életemet. Ebben a tusakodásban a legkisebb percrészek is hosszú óráknak látszottak, elnyúló tengeridőnek, s már magam sem tudtam, hány évet töltöttem ki, mikor Vác határához érve végre törölni kezdett a reggel, elijesztette a baromarcú vadakat s minden rémisztő árnyakat, a tisztára mosott levegőbe pedig belevillantott a nap, olajsárgával öntve le a harmattól még nedves növényeket, azokat az ágakat és útszéli kórókat, amelyek alig egy órája még félelmetes ellenségeimnek tűntek, amelyeknek odavettem az egyetlen gyémántot, hogy mentsem az életemet. Mindez kevés volt nekik, gyengeségemet látva megkínzásomra szövetkeztek, élesek martak az amúgy is sajgó bőrbe, húsba, aztán megunták a velem való munkákat, s elvitték az igazgyöngyöt, s akkor pedig az Úrnak angyalai jelentek meg és a próféta Jeremiás, és büntetést ígértek, mert elvettem magamtól az élő vizek forrását, és azt mondták, úgy végzem majd, mint Izráel népe, aki elárulta az igaz istent, fegyverek és éhínség és szomszúság fog halálomig kínozni, mert kisépertem szívemből az igazgyöngyöt... A Duna fölött pedig még lobogott a pára, tejszín volt, mint egy párnahuzat, húsz éve negyedmagammal koptattam ezt az utat, most az tűnik előmbe, amit akkor elhagyni akartunk, ugyanez a tejpárna hevert rajta a Dunán, csak másik sarka felől pillantottuk meg.

- Ha majd Anna a hitvesem lesz - szólalt meg Bridorits Pál -, ilyen tejpárnákra fektetem a fejét, s tejszín takarókkal melengetem a testét, s a tejfedél pedig százévekig megőrzi ifjúságát, ahogyan a Duna is olyan fényesen csillog mai napokon, mint a hajdaniakon.

- Ha a te hitvesed lesz Anna - szólt méreggel Pethő Gergely -, akkor való igaz, hogy ezek a tejfelhők fogják takarni, mert a Dunába veti a testét szerencsétlen sorsán keseregve.

És én hagytam magam mögé a tejfelhőket, s érkeztem egyre közelebb ahhoz a sarokhoz, amibe húsz év előtt belebotlottak a lovaink. Ki tudja, ki pusztult keserveseb-ből, ők vagy én.

A lovak haraptak egyet a tejszínű párából, s kezeinkkel mi is belemaszatoltunk, élesen leszólva egymás terveit, élesen lesemmizve mindazt, amit a másikunk akar az elkövetkező években, minden olyan lépést, amivel Annát vágytuk megszerezni.

Sorban pusztultak el, és Anna sorban siratta el őket, keservesen kisérvén magából a szeretetet, amit irántuk érzett, s azt gondolhatta mindenki, hogy amikor a harmadik is kimúlik e földi világból, minden szerelme majd afele az egy felé fordul, s az az egy megszerzi magának az ő nézését, az ő hallását és tapintását, de nem így történt, mind csak az a hidegség fordult az egy felé, amit szerelme mellett érzett még, s innétől fogva minden nyomorúságot annak az egynek kellett megélnie, hogy végül testét végérvényesen benőjék a méreggombák, s kegyetlenül elsorvasszák - gondoltam elhagyva Vácot -, vagy csupán az lett volna a baj, hogy vágytam magamnak megszerezni azt, ami megszerzhetetlen? Felismertem, és magaménak hittem azt, amit felismerni nem lehet?

Vagy amit felismertem, nem a szív gyönyörűsége volt, vagy az volt, de megszerezvén magamnak nem vágyakozhattam már utána, és semmi nem maradt, ami rejtett lett volna belőle, s úgy felfedve nem nyújtott külön látványt, mint bármely más ékgyöngy? Vagy elvesztettem, mert nem vigyáztam rá? Túlőriztem, s nem bírhatta nálam tovább? Testén örökösen ott nyugodtak kezeim, hogy mozogni sem bírhatott? A szívére olyanféle súlyok neheztedek, hogy megszűnni látszott annak dobbanása? Elrabolták tőlem, akik megsejtették, hogy én őrizem, vagy az állatvad város fertelmes vonyítása rejtette el önmaga teste mélyére? Vagy sohasem szerettem, csak magamnak akartam...

Milyen más a táj arca, mint húsz évvel ezelőtt. Akkor a dögvész nyomai látszótlak, a kipusztult falvak, a leégetett, földrerombolt házak. Most a házak épek, s az emberek seregestül menetelnek erre és arra, kívül mintha nem látszana az a kórság, ami évtől évig emésztette őket. Pedig a dögség beleöröklődött az azóta születettekbe, s nem hagyja nyugodni azok testét és lelkét. Ha valaki a szemükbe pillant, látja ott a szemvívben lötyögni a mérget, s ha házaik öblébe lép, látja ott ládába hordva az álnokságot, amitől nagyokká és gazdagokká lettek. Meghíztak és megfényesedtek, de testeik kalickájában ott hömpölyög a gonoszság...

Olyanokká váltak, hogy az Úr elpusztította volna őket: sáskákkal etette volna aratásukat, békákkal rothasztotta volna kútvízeiket, a férfiaknak megdagasztotta volna szervüket, s a nők ágyékára kígyókat küldött volna... De rettent félt az Úr, hogy minden pusztult népet a túlvilágon ellássa, és ott tartsa akár a legrosszabb túlmélyi zugban is, és félt az Úr, hogy mikor eljő a föltámadás órája, s megfúvatnak a gyöngyös harsónák, mindezek a semmitérők rászabadulnak az újonnan lett világra, s gyötrelmévé tesz az örök életet. Ezért aztán nem büntette őket, s mikor meghaltak, lelkeiket nem fogadta a földöntúli kastélyokban, hanem visszairányította a földre, hogy legyen valamely akkor születő lelke, akár állaté, akár emberé.

S most pedig ittmaradtak mindazok a lelkek, akik a gonoszságban jeleskedtek, itt fertezik egymásnak a levegőt, hol hiénák bőrében tűnnek föl, hol galambok ájtatos képeben, s mikor éppen emberek lesznek, csak kérdezzetik a legnemesebb gazdát:

- Uram, Istenem, miért kellett nekem ilyennek lennem?

- De az Úr nem ad választ senkinek, nem küld nyugtató angyalokat a lélek mellé, nem ápolja, nem fogja oldalról, hogy el ne essen... - mondta Jeremiás, és közben foltozta rajtam a fénykabátot, forrasztotta, gyógyítgatta meleg tenyerével.

Harangok zúgása mosta ki fejemből Jeremiás arcát, s azokat a vég gondolatokat, amelyeket ő diktált éppen életre induló lelkembe. Egészen közel voltam már Sándorpusztához, hiába nem láttam már évek óta, a vidéket felismertem. Jobbra az úttól egy majorság épületei látszótlak, balra szántóföldek, s mögöttük az Ipolyt kerítő fasorok. A harang zúgott hosszan, megszámolni sem lehetett, hány vers kíséri útjára az elhunytat, a hangok előrerohantak, dongásukkal bedöntötték az egek kapuját, hogy beröppenhessen rajta az elpusztult isteni maradványa, legalábbis így gondolta a harangozó. Jobb kezével a nagyharang kötelébe markolt, ballal a kicsiébe, táncos mozgással lendítette a hatalmas hangszereket, húzott a jobb, hang szakadt ki a toronyból és még nem hallt el a bongás, amikor a bal is lendített, s kicsit vékonyabban, lassabb erővel egy másik bongás indult útjára, s aztán visszalendültek sorba mindketten és a tuló oldalukat ütötte meg a nyelv, s itt mintha mindkettőnek lágyabb lenne a hangja, mintha a harangok elülső fele adná a férfihangot, s a hátulso az asszonyi puhábbat, holott férj és feleség voltak. A kisebb, a törekenyebb volt az asszony, s a nagyobb, a robosztusabb

a férfi, s kicsi lélekharang, amelyet csak a halált jelző rászak meg, volt a gyermek. A hangok sorba borultak bele a levegőégbé, először a nagyból s aztán a kicsiből, egymáshoz értek, ölelkeztek, szerelmesen simogatták egymást, eszükbe sem jött, hogy beverjék a legnemesebb gazda palotájának kapuit, itt maradtak a földközeli légségben. Ha gazdag ember halt meg, hosszabban tarthatott szerelmük, ha valaki szegény, akkor alig nyomhattak csókokat egymás orcájára, s máris megszűntek lenni.

Most aztán élhetik egymást – gondoltam magamban, elhagyva a majorságot –, hisz már mióta hallok a bongást, és semmi nem mutat arra, hogy befejeződni akarna. S míg a hangok szerelmesen ölelték egymást az égben, a táncoló harangozó a bongás révületében a mennyek felé vezető csillagútról képzelgett, hogy majd a rengetegsok harangozásért az Úr őérette aranyhintót küld, mint a prófétaért, Illésért, s a lángoló aranyfogaton hajt fel a magasságokba, s hogy majd ott áll az egész falusi sereglet, fejüket az égnek vetik, s bámulnak ámulva, míg végül az egyik megszólal:

- Hát nem a Jani bácsi ül azon a lángszekéren?

- Milyen Jani bácsi? – kérdezték többen.

- Hát a harangozó.

- Tényleg, és micsoda pejkek ott a kocsirúdnál, és micsoda ékkövekkel kirakott ostor, a lovak szerszámzata pedig csupa gyöngy.

Mustrálták a hevesen száguldó égszekeret, s rémes irigység kezdte rágni a szívüket, mind ilyen szekeret akartak maguknak, mind ilyen lovakat akartak maguknak, mind ilyen halált akartak maguknak, amit jól végig lehet nézni, s elképzelték, ahogyan állnak az utcán a falu népével, s látják, amint holt lényüket repítik az égre az Úr paripái, a bátrabbak még arra is gondoltak, hogy lenéznek onnét a fentmagasból, s integetnek a lent állóknak, saját maguknak is, holott gondolatjuk csak a megelőző pillanatról lehet majd, a halál pedig, ami végül elsodorja semmitérő testüket és semmitérő lelküket e világból, észrevétlenül teszi dolgát.

A harangozó lelke jó mélyen átjárta az egek vidékeit, találkozott a túlvilági örökekkel. Aggyon isten! Aggyon isten! – ekként üdvözölték egymást, hisz húszévek óta tart már ez az utazás. Aztán elhaltak az utolsó bongások is, a nagyharang még egyszer végigcsúszott a kicsi harang testén, még odasúgta: gyöngymátkám, szívem gyönyörűsége, nyelvével megérintette a melleket, majd karjai önmaga ölébe hulltak vissza, ahogyan a harangozó lelke is megtért evilági helyére.

Az első házak elmaradtak mellettem, lassan a szüleim portájához értem, a kerítés dugadólt, a falak éppen állnak még, de meszelés már alig rajtuk, s a sárvakolat is elhagyta itt-ott a vályogokat. Az utca öregjei közül többen felismertek, s üdvözöltek már messziről, a fiatalabbak nem tudták ki vagyok, nekik csak egy férfi voltam Budáról, s a mesedolgokat, amiket felőlem hallottak (Törökkanizsa visszavételét, bajvívásom a mindenre elszánt Thürbálival), sehogyan sem tudták összeegyeztetni valóságos alakommal. Végigjártam az udvart, ott, ahol valaha az állatok kapartak, s mindenféle munkák zajlottak, ahol a fatuskókat repesztettük nagyapámmal, ahol a malacokat vágtuk télen, mindazon a szorgos munkahelyen most derékig ért a gaz, az állatok ólái megroggyanva, a kocsiszín teteje beszakadva, a pincébe lemenni életveszély...

- Ki halt meg, András bácsi? – kiáltottam át a szomszédnak.

- Szilveszter – hangzott a válasz.

Szilveszter – gondoltam –, akit a falu hiénájának tartott mindenki, akit gyűlöltek a módos gazdák és gyűlöltek minden szegény is. Eszembe jutott mindaz, amit Tarnóczy Mártontól hallottam, a megnémulás szerelemtörténete, elképzelttem miféle tíz esztendő

lehetett az élete. Reggel némán föl az ágyból, gyűlölvé lesni az asszonyra, aki mellőle keveredik elő, aztán gyűlölvé nézni a két lányra, akik miatt itt kellett maradnia az asszony mellett, és szó nincs, csak kelés, öltözés, hideg víz az arcra, kevés étel, aztán ki az istállóba, befogni a lovakat, és indulni a földekre, munka délig, délben egyedül hangtalan enni, aztán délután újra munka, egészen estig, aztán haza, megint a gyűlölt pillantások az asszonyra, a gyerekekre, éjszaka pedig ki a kertbe, és lapátolni a földet kifelé a mélyremély gödörből. Mindent némán, ha ráköszönnek, elfordul, ha szólnak hozzá, mintha nem venné észre, ha az asszony szeretőn megcirógatja, borzadást érez, ha a lányai mellé húzódnak, iszonyattól remeg a bőre, egyre gondol csak, a nosztrai boszorkánynőre, annak minden kezemozdulatára, annak minden arcmozdulatára, a bőre selymére, az izzadása ízére, gyöngyöző szavaira, csak erre gondol, de nem tudja azt mondani: szereti őt.

Végül az Úr megkönyörült rajta, hagyta, hogy tíz évig kínozza hangjának szálait, görbítse-hajlítsa a száját, hagyta, hogy tíz évig ne tudja kimondani: szeretem őt. S mikor a tizedik év is letelt, s a gödör már olyan mélyre vált, hogy majd átlukasztotta a földtányért, az Úr angyalai nagyot csaptak Szilveszter szívére, a szív pedig elakadt a dobolásban, az erek és a húsok még szívták volna magukba a vért, s az orron is vágyott volna bejutni levegő, de hiába, minden félbe maradt, elakadt, mint a kerekét tört szekér, se előre, se hátrafelé nem lehet mozdítani, s a befogott tehének nekigyürkőznek egyszer, de a rúd visszahúzza őket, s lendülnek hátrafelé, de a szekér hátra sem mozdul, s megint előre, a bakról valaki a hátukra csördít, nekiveselkednek, de visszarántódnak, aztán csördítés, próba újra, végül hiába minden ostorcsapás: a két nagy állat mozdulatlan áll.

- Meghalt - mondja az asszony, s kicsit fáj valami benne, talán az, hogy egész tízéveken át nem tudta ennek a férfinak megmutatni azt a tündöklő gyémántot, amit mellének kasában rejteget, mert a férfi sosem akarta volna megnézni, kicsit fáj valami benne, de méginkább örül, hogy megszabadult tőle. Kis zacskó aranyat vitt a harangozónak, hogy méltó égzene kísérelje Szilveszter lelkét a túlsó világok valamelyikébe, de amikor a férfi markába nyomta a pénzt, a fülébe súgta:

- Legyen veszett nagy a hangzavar, hogy kergesse minden határokon túli messziségbe az uramat, nehogy visszalopakodjon ide közénk. - A harangozó cinkosan kacintott, s felosont máris a templomtoronyba és megkezdte a kalimpálást. Az asszony hosszú évek óta most először aludt nyugodtan, az álom puhán nyúlt szét benne, a teste minden percéből énekek fakadtak, s betöltötték az egész házat, a kertet, s a kert fölötti egeket...

- Mikor temetik? - kérdeztem.

- Két nap múlva.

Két nap múlva... Óvatosan bementem a házba, s tettem annyi rendet, hogy valamelyest lakható legyen a szoba és a konyhában főzni lehessen. Hamarosan vendégeim is érkeztek, a bíró és a jegyző. Felajánlották a falu nevében a Szilveszter házat, mert az nem az áruló családját illeti meg, hanem azt, aki vitéze volt ennek a halálerős küzdelemnek, vagyis engem. Szilveszter amúgyis a falu vérén gazdagodott - mondták -, azokból az aranyakból épült a ház, s most a falu annak adja, akinek akarja...

- A szilveszterek évei kifutottak - mondta a bíró.

Ráztam a fejem, nem, nem, s közben láttam magamat, amint elnyúlok azon az ágyon, ahol Szilveszter feküdt tízéveken át, láttam a magambórét, ahogy hűl az asszony

hideg testétől, láttam ahogyan kilopózkod éjjel a gödörhöz, és ások, és láttam, ahogyan formálom a szavakat a szájjammal, erőltetem a hangom szálait, de nem bírhatom ki-mondani: szeretem őt.

- Nem - mondtam határozottan, holott minden olyképp tűnt föl, mintha máris ott laknék.

*

Az atya kezében csillog a szent kehely, az érces hang felajánlotta az Úrnak vérét és az Úrnak testét, hogy majd ilyen módon a megbánt bűnök bocsánatra leljenek a túlvilági hatalmagnál. S az oltárhoz menetelők valóban úgy érezték, hogy húst esznek, és vért isznak. Sokadszor veszik magukhoz a szent kenyeret, szinte a testük nagyja már az Úr testéből van összerakva - gondolják, megsemmis halnak halállal, hiszen hogyan is halna meg az, akinek teste az Úr húsából épült fel. Minden vasárnap, minden hétközi napon falják a megszentelt falatokat, az örök élet tápját. Mikor lerészegednek esténként, elhevernek a szénakazal tövében vagy bárhol a puha zsákokra, s mielőtt elaludnának, megfogdossák a kezük bőrét és húsát, megnyomkorásszák a lábukat, a hasukat, mindazokat a testrészeket, amelyek majd élve maradnak haláluk után is.

Élni akarnak a világnak vége után is, az Atya pusztulása után is, a Fiú halála után is, mind élni akarnak, holott a testférgek már kirágták a lelkük minden apraját is a hús-öblökből, s olyanná lettek, mint egy veszett kés tokja, semmirevalók, félredobni érdemes holmik. Menetelnek sűrű igyekezettel az oltárhoz, csak én maradok a padban egyedül, mint ki bűnöktől lenne sujtva. Sokan összesúgnak, amikor mellettem elhaladnak: „Látod, nem megy áldozni, mi vétkek nyomhatják a lelkét, lehet, nem is a török ellen csatázott, hanem a király katonáira rántott kardot, lehet templomok kincsét rabolta, lehet, fosztogatott és gyilkolt, gyenge asszonyokra támadt, letépte ruháikat és férfierejével beléjük hatolt, több bűne van ennek egymagának, mint nekünk az egész falunak egybevéve.”

Néztem, hogy hajta őket a hamisság s a gyűlölség az oltár felé. A gyertyákon csúszkált aztán a tekintetem, lobbantak-libbentek, a szemem világával játszottak, hogy magukkal vigyék valami mesebeli tájra, amiről oly sokszor mesélt a nagyapám. Mint egy aranyszelence, kipattant a fedél, s mintha látni véltem volna a tündérek birodalmát, ahogyan a tündérfik és tündérlányok önfeledten játszanak, hangjukkal megcsendítik az aranyfákat, s az aranyleveleket.

- Nem sír ott senki bánatból - mondta nagyapám -, csak az örömtől gördül ki könny a tündérek szeméből, s ez aztán leszivárog a földek mélyére, s ott a földmélyi mesterek gyémántot formáznak belőle, hatalmas gyémánt az, lehet akkora, mint egy sziklakő, minden királyok szeretnék megkaparintani, hogy ezzel bizonyíthassák, az ő hatalmuk a legnagyobb a világon.

- A törökök szultánja is azt keresi? - kérdeztem izgatottan.

- Bizony, mit gondolsz, mi állal érkezett a Magyarföldre? Úgy mesélik, valahol Buda alatt a földek legmélyén pihen az a híres kincs, a dzsigerdilen, a szultán emberei soktíz éve ásnak ott a váralatti mélyben, de bizony eddig még nem lelték meg a csodakincset.

- S ha valaki mégis megtalálná?

A gyertyafény oldalra libbent, valaki teste meglökte a levegőt, s hirtelen kibillentem az öreg férfi meleg tenyeréből, vissza a templomba. Most már jöttek el az oltártól nyeldesve, forgatták szájukban az örökvilágot. Az atya megint könyörögni kezdett, hogy Szilveszter testvérünket fogadja el az Úr, adjon neki kicsiny pamlagot valahol

a palotája hátsó sarkában, mert mindahányan büntől vagyunk fertőzve. Hosszasan könyörgött, az örökké élők helyeselték, úgy legyen. A hangok közös zúgása azt a viharos napot juttatta eszembe Babócsánál, amikor úgy látszott, a vízárdat elsodorja az egész vidéket, s mindent belemos a márványos tengerbe, hogy olyan formán kapja meg a szultán Magyarországot, hogy nem neki kell értémennie, hanem az országot sodorja elébe a víz. De a keleti vándor mindent megelőzött. Meleg karjai becsúsztak a keletre nyíló Hidegvölgybe, lassan araszoltak át rajta, törülték föl szárazra a köveket, s az eget, aztán a Lámpásvölgy következett, serényen melengették át a földtakarót, s minden cseppeket szárítottak, végül a legerősebb viharkaput, amit a törökök Dömörnek neveztek, azt is áttörték, s ott is megtöröltették az eget, eltűnt a felhő, amelyik oly nagyon beleszeretett a földbe, s mikor aztán a keleti vándor teljes testével átjutott a Dömörkapun, kicsi időzést követően legördült az egek peremén, másnap pedig, hogy újra érkezett, már vidáman szánhatta át a vidéket, mindenki eltűnt, aki ellene volt.

Súgtak rólam így visszafelé jövet, szájuk peremére bukott egy-két morzsa szentkenyér, lestek, bele a szemem mélyébe, de nem láthatták az elmúlt éveket, hogy megtaláltam Annát, s hosszú utakat jártam végig vele, a szívemnek lett gyönyörűsége, de most nem szerethetem, mert teste nem az én testem, és lelke nem az én lelkem. Vártam, hogy az Úr eltöröljön a föld színéről, ahogyan eltörölte az andalusokat, az avarrusokat, és végül a szlávokat is, vártam, hogy büntessen, s gyúrjon bele a sátnbirtokba, vagy emeljen oda Köprüli mellé, arra a fényhelyre, ahová a szerelmükbe belefájdultakat emelni szokta. De nem szárította le foltomat a föld hasáról. Elküldte hozzám szent angyalát, Jeremiást, hogy összeférceljen rajtam mindent, ami megszakadt, hogy akként éljek tovább, mint ki szemet vetett a gyémánt kincsré, hogy olyanok legyenek napjaim, mint Szilveszteré, aki tíz éven át formázta a szót, de tíz éven át nem bírhatta kimondani: szeretem őt. Mert boldogságában mind lehet más és más, holdszablys vitéz és sárkezü gazfickó, de egyfajúvá forraszt a sorsunkban való szerencsétlenség.

A mise akkor végére jutott, mint a fellökött buzászsákból a szemek, peregtek kifelé a templomból, senki sem tudta magáról, hogy hamarosan az állatgyomrok kazamataiba keveredik, s ott porlad húsa-csontja semmivé. Csak a Szilveszter tetemén magadó földhalmot látták, meg a mélységet, ami a koporsót elrekeszti a földek színétől.

A koromégre az Úr már felszórta csilláit. Félig világba játszott az égpalota vidékünkre nyíló erkélye. A korlátnál ott ücsörgött három társam: Bridorits Pál, Kristóf János és Pethő Gergely. Tudják, nehezebbek lesznek napjaim, mint az ő bármelyik napjuk volt, nehezebbek, mint az ő pusztulásuk volt. Hol rám néznek, hol az Atya felé, hogy rávegyék az ég nemes gazdáját, emelje ki mellkasom alól a lelket, s nyisson akárcsak kicsiny rést az égpalota ablakán, ahol besurranhatnak. De hiábavaló minden sírásuk: az Úr nem akar engem ismerni.

Már rég elhaltak a harangkongások, a kisharang simogatására már nem emlékszik a férfi, a levegő sem rezdül, fent az ég telis-telepotyogtatva mindensféle fénypontokkal. Mint ha az Alef, a Vénusz és a Hold egymás mellett állnának, bolott mérhetetlen a távolság, s a földi szem előtt évezredekkel korábbi és későbbi események zajlanak egyidőben. Aki feltekint a csillagpötyös fekete égre, egy simafolyású szövetet lát, amelyen minden hímzés egymáshoz képest van elhelyezve. Nem szakadhatnak el egymástól a foltok – mint valamely kenőcs, egybekeni őket a boldogtalanság.